

Opiaatit – morfiini ja heroini

Julkaistu 20.12.2005. Päivitetty 1.4.2015

Opiaatit jaetaan luonnon- ja synteettisiin opiaatteihin ja niitä kutsutaan yhteisnimellä opioidit. Luonnonopiaatit ovat peräisin oopiumunikosta (*Papaver somniferum*). Unikon kuivatusta maitiaisnesteestä saadaan oopiumia. Raakaoopiumista valmistetaan morfiinia sekä kodeiinia ja niistä edelleen heroiniä. Synteettisiä opiaatteja ovat esimerkiksi metadoni ja petidiini. Opiaatteja on käytetty lääketieteessä jo kauan. Nykyisin morfiinilla helpotetaan esimerkiksi syöpäsairaiden kipuja sairauden terminaalivaiheessa. Vaikean yskän ja lievempien kipujen hoidossa käytetään lääkkeitä, jotka sisältävät kodeiinia.

Oopiumia myydään väriltään tummanruskeina paloina tai jauheena. Yleisimmät käyttötavat ovat syöminen tai polttaminen. Heroiniä on katukaupassa yleensä sekoitettu johonkin muuhun jauheeseen (usein glukosiiniin), ja sen väri vaihtelee ruskean ja valkoisen eri sävyissä. Jauheiden vahvuudet vaihtelevat huomattavasti. Heroiniä käytetään suun kautta, suonensisäisesti tai polttamalla. Narkoottisia kivunlievityslääkkeitä myydään esimerkiksi kapseleina, tabletteina, liuksina, laastareina ja peräpuikkoina.

Opiaattien, kuten kaikkien päihdyttävien aineiden vaikutukset käyttäjälleen riippuvat siitä, millaisessa mielentilassa ja seurassa ainetta käytetään. Myös se, käytetäänkö ainetta yhdessä muiden päihteiden kanssa ja se, onko käyttäjä ensikertalainen vai kokenut käyttäjä, muokkaavat päihteen vaikutusta. Opiaatit vaikuttavat lamaannuttavasti keskushermostoon. Välittömästi aineen ottamisen jälkeen käyttäjä kokee voimakkaan hyvän olon tunteen. Nälän ja kivun tunteet katoavat, samoin seksuaalinen halu. Usein aineen ottamiseen liittyy aluksi pahoinvointia ja rauhattomuutta. Suuremmilla annoksilla käyttäjä tuntee olonsa lämpimäksi, hänen raajansa tuntuvat raskailta ja suu kuivuu. Olotila on vuorotellen virkeä ja unelias, sisään päin kääntynyt. Annosta kasvatettaessa hengitys hidastuu, pupillit muuttuvat nuppineulanpään kokoisiksi ja iho tuntuu kylmältä, nihkeältä ja se sinertää. Hengityspysähdys voi johtaa kuolemaan. Yliannostuksen vaara on aina olemassa kun huume ostetaan katukaupasta, koska sen vahvuutta on vaikea arvioida.

Säännöllisen ja pitkäaikaisen käytön riskit liittyvät usein huumeen käyttötapaan. Likaiset neulat, epähygieeniset pistämistavat ja epäpuhtaat huumeet vaurioittavat elimistöä ja aiheuttavat tulehduksia. Henkilöllä, joka käyttää yhteisneuloja, on riski sairastua virustauteihin, esimerkiksi HIV-infektioon ja B- tai C-hepatiittiin. Heroinin nuuskaaminen vahingoittaa nenää. Opiaattien kipuja lievittävät ominaisuudet puolestaan voivat johtaa siihen, ettei käyttäjä hoida sellaisia fyysisiä oireita, jotka hoitamattomina voivat olla kohtalokkaita, kuten hammassärkyä tai erilaisia tulehduksia.

Säännöllinen opiaattien käyttö johtaa sietokyvyn kasvamiseen, jolloin käyttäjä tarvitsee suurempia annoksia saadakseen aineesta saman vaikutuksen. Säännöllinen pitkäaikaiskäyttö voi johtaa fyysiseen ja psyykkiseen riippuvuuteen. Vieroitusoireet ovat voimakkaita. Jos opiaatteja on käytetty säännöllisesti, voivat vieroitusoireet ilmaantua jo muutaman tunnin päästä viimeisestä annoksesta ja ovat pahimmillaan 2–3 vuorokauden jälkeen. Oireita ovat kivut, pahoinvointi, kuume, vapina, kouristukset, hikoilu ja vilunväristykset.

VTM Sanna Sairanen

Päivittänyt:

Kristiina Niinivaara

lääkäri, A-klinikkasäätö

Virpi Koivunen

Erikoissairaanhoitaja, A-klinikkasäätö

Päihteet ja aivot –animaatiossa kerrotaan kuinka eri päihteet vaikuttavat aivojen välittäjäaineiden kautta käyttäjän tuntemuksiin ja toimintaan.

link

Lähde verkko-osoite: <https://paihdelinkki.fi/fi/tietopankki/tietoiskut/huumeet-ja-muut-paihdyttavat-aineet/opiaatit-morfiini-ja-heroini>